

جنبش زنان ایران هفده اسفند و روز جهانی زن

یکشنبه ۱۶ اسفند ۱۳۸۸ - ۷ مارس ۲۰۱۰

امین بیات

amin.bayat2010@googlemail.com

بنا به پیشنهاد کلارازنگتن- یکی از کادرهای برجسته جنبش کارگری و کمونیستی آلمان - در دومین کنفرانس بین المللی زنان در سال 1910 در کپنهاگ - که به ریاست روزالوکزامبورگ یکی از رهبران سرشناس جنبش کارگری و کمونیستی آلمان و جهان - تشکیل شده بود، تصمیم گرفته شد که همه ساله روز هشتم مارس بعنوان روز جهانی زن به طرح مسائل و مشکلات زنان اختصاص داده شود. انترناسیونال دوم در سال 1911 پیشنهاد کنفرانس بین المللی زنان سرتاسر جهان، این روز را بعنوان روز جهانی زن جشن گرفتند و از آن تاریخ به بعد هر ساله در سرتاسر جهان، روز 8 مارس بعنوان روز جهانی زن جشن گرفته میشود، در این روز از طرف عناصر مترقی و مبارز کوشش میشود تا از اجحاف و ستم مضاعفی که نسبت به زنان در جهان اعمال میشود پرده برداشته شود و نیز با دست زدن به آکسیون های افشاگرانه از زنان خواسته شود که بخاطر کسب حقوق اجتماعی خویش همدوش مردان پا به میدان مبارزات اجتماعی علیه تبعیض و نابرابری نهند.

علت اینکه روز 8 مارس بعنوان روز جهانی زن از طرف کنفرانس بین المللی زنان انتخاب شد، بدین خاطر بود که در روز 8 مارس 1908 زنان دوزنده لباس شهر نیویورک بخاطر اعتراض به وضع بد محیط کار و نابرابری دستمزد زن و مرد برای کار مساوی دست به یک تظاهرات اعتراضی زدند. این تظاهرات توسط نیروهای پلیس بشدت سرکوب شد. یکسال بعد در همین روز تظاهراتی برای تساوی حقوق اقتصادی و اجتماعی نیز مبارزه برای داشتن حق رای و شرکت در انتخابات پارلمانی از طرف حزب سوسیالیست آمریکا ترتیب داده شده بود که بیشتر از بیست هزار نفر در آن تظاهرات شرکت کردند. بنا به خواست و توصیه زنان سوسیالیست آمریکا که بیشتر از یهودیان مهاجر آلمانی بودند کلارازنگتن پیشنهاد فوق را به کنفرانس زنان ارائه داد.

با نظری اجمالی و کوتاه به چگونگی پیدایش جنبش زنان در ایران،

کوشش میکنیم تا چگونگی موقعیت کنونی جنبش زنان ایران با توجه به مبارزات اخیر و کمپین یک ملیون امضاء که بوقوع پیوسته است بیان کنیم. نگاهی کوتاه بمبارزاتی که در یکصد سال گذشته در ایران بوقوع پیوسته است بیان کننده ی این امر است که زنان ایران در پیشبرد مبارزاتی که در ایران رخ داده است سهم بسزائی داشته اند. در پیروزی جنبش تنباکو زنان ایران نقش بارزی ایفا کرده اند، و در پیکار ها و مبارزات مشروطه خواهی شرکت داشته اند. پس از انقلاب مشروطیت و برقراری حکومت مشروطه و تأسیس مدارس دخترانه در ایران، زنان ایران امکان پیدا میکنند تا با جنبشهای آزادیخواهانه ملل جهان آشنا شوند- انقلاب کبیر اکبر تأثیر زیادی در بیداری زنان ایران داشته است. در همین زمان است که زنان آزادیخواه ایران دست به تأسیس محافل و مجامعی برای متشکل کردن زنان می زنند و یکی از مسائل مورد بحث آنزمان زنان ایران، مسئله ی حجاب بوده است که هنوز متاسفانه ادامه دارد. در همین زمان است که انجمن های مخفی و زیرزمینی زنان تشکیل میشود. اولین جمعیتها و سازمانهای زن که در ایران تشکیل شدند عبارتند از " انجمن مخدرات وطن"، "انجمن آزادی زنان"، شرکت خواتین اصفهان"، "انجمن آزمایش بانوان"، پیک سعادت نسوان"، نسوان وطنخواه"، "سازمان بیداری زنان" و "مجمع انقلاب زنان". "جمعیت سعادت نسوان" در سال هزار و سیصد در شهر رشت تشکیل میشود که نشریه ای بهمین نام انتشار بیرونی میدهد. جمعیت پیک سعادت نسوان با ایجاد کلاس اکابر، کلاس صنایع دست دوزی خدمت بزرگی به بالا بردن آگاهی زنان ایران مینماید. این سازمان برای اولین بار در ایران در هشت مارس (هفده ی اسفند) روز جهانی زن را جشن گرفت.

نخستین نشریه ی مخصوص زنان "روزنامه دانش" آغاز به انتشار نمود. بیشتر سازمانهای زن نشریه منتشر میکردند. مسئله ی مبارزه با حجاب یکی از مسائل مهم مورد بحث تمام سازمانهای زن در آنزمان بوده است و امروز نیز ادامه دارد، یکی از مسائل مبرم جامعه میباشد.

پس از کودتائی که در سال هزار و دویست و نود و نه توسط رضاخان و بکمک بیگانگان انجام گرفت، رضا شاه تمام سازمانهای سیاسی و دمکراتیک ایران منجمله سازمانهای زنان را منحل کرد. در اینجا بایستی متذکر شد، در مبارزه و موضع گیریها که طی مدتی کوتاه توسط سازمانهای سیاسی ایران منجمله حزب کمونیست ایران، سازمانها و جمعیتهای زنان و سایر احزاب و سازمانهای سیاسی و روشنفکران مترقی جامعه ایران علیه حجاب صورت گرفته بود، عملاً مسئله ی رفع

حجاب بیکی از خواسته‌های اصلی روشنفکران آنزمان بدل گردید.

رضا شاه در سال 1314 (1935) پس از برگشت از سفر ترکیه و دیدار با کمال آتاتورک دستور برداشتن حجاب را صادر کرد. "کشف حجاب" تحت عنوان تجدد خواهی از طرف رضا شاه با توسل به زور و بطور اجباری در زیر سایه‌ی سر نیزه انجام گرفت، نتوانست کمکی در جهت آگاهی و بالا بردن سطح افکار عمومی بنماید، حتی نتیجه‌ی منفی با خود به‌مراه داشت و اکثریت زیادی از زنان ایران اصرار زیادی در حفظ حجاب داشتند و در مقابل دستور رضا شاه از خود مقاومت نشان دادند. رضاشاه خیال میکرد با برداشتن حجاب و اجازه شاغل شدن زنان در ادارات دولتی، خواهد توانست مبارزات دمکراتیک زنان را برای همیشه تمام شده تلقی نماید.

بنا به دستور رضا شاه "کانون بانوان" تشکیل شد، سازمانی که بیشتر برنامه‌های خود را در حضور درباریان اجراء میکرد و بهیچوجه کوششی برای سیاسی کردن زنان ایران با مسائل اجتماعی و بالا بردن سطح آگاهی آنها انجام نداد. رضا شاه با برداشتن حجاب، کمکی به ورود نیروی کار ارزان زنان به بازار کار نمود. در این زمان کارخانه‌های متعدد نساجی در ایران پدید آمدند و صاحبان این کارخانجات توانستند از نیروی کار ارزان زنان منتهی درجه‌ی استفاده را بنمایند.

با شروع جنگ جهانی دوم و ورود ارتش متفقین به ایران و برکناری رضا شاه از سلطنت، مجدداً احزاب سیاسی و سازمانهای دمکراتیک فعالیت خود را آغاز کردند. زنان دوشا دوش مردان در سازمانهای مختلف سیاسی و سندیکائی مشغول فعالیت سیاسی شدند، علاوه بر این فعالیتها، سازمانها و اتحادیه‌های ویژه زنان را نیز تشکیل دادند. با وحدت تعدادی از این سازمانها با هم تشکیلاتی بنام تشکیلات دمکراتیک زنان بوجود آمد، این سازمان مجله‌ی "بیداری ما" را منتشر میکرد. بعد از سوء قصدی که در 15 بهمن 1327 در دانشگاه تهران به شاه شد، در این رابطه تعداد زیادی از سازمانهای سیاسی و دمکراتیک و از آنجمله تشکیلات دمکراتیک زنان غیر قانونی و منحل اعلان شدند، در زمان حکومت ملی دکتر محمد مصدق - مبادرت به برگزاری روز جهانی زن نمود. این سازمان در سال 32 اولین کنگره‌ی خود را نیز برگزار کرد و نشریه‌ای تحت عنوان "جهان زن" منتشر نمود. در آنزمان سازمانهای دیگری منجمله سازمان زنان ضد استعمار، سازمان زنان حزب زحمتکشان و... فعالیت داشتند.

در اثر کودتای 28 مرداد- دربار و سازمانهای جاسوسی آمریکا (سیا) و دولت انگلیس علیه حکومت ملی دکتر مصدق اقدام به منسوب کردن سر لشگر زاهدی به نخست وزیری کردند، شاه را که به ایتالیا فرار کرده بود بایران برگرداندند. کودتاچیان حکومت نظامی اعلان میکنند و تمام سازمانهای سیاسی و دمکراتیک و سندیکا های کارگری را غیر قانونی و منحل اعلان میکنند. رژیم با قساوت تمام دست به ترور و اختناق میزند و دسته دسته از آزادیخواهان را به جوخه های اعدام می سپارد. رژیم موفق میشود تا در زیر پوشش ارتش برای مدتی سکوت محض را بر سرتاسر جامعه ی ایران حکمفرما نماید. هنگامیکه رژیم وابسته شاه میپنداشت که خود را تثبیت کرده است، سازمانها و احزاب سیاسی هوادار خود را بوجود می آورد و تظاهر به دمکراسی و سیستم چند حزبی میکند و در کنار احزاب فرمایشی، سازمانهای فرمایشی دیگری نیز بوجود می آیند و از آنجمله احزاب فرمایشی هر کدام سازمان زنان وابسته بخود را تشکیل میدهند ولی این سازمانها نتوانستند و نمیخواستند کوچکترین قدمی در بالا بردن سطح آگاهی اجتماعی و سیاسی زنان بردارند و در واقع تشکیلاتی بودند در خدمت دستگاههای تبلیغاتی رژیم وابسته ی شاه. نمایندگان این سازمانها در مجامع بین المللی افرادی بودند از قماش خواهر شاه اشرف پهلوی نه تنها از طرف امپریالیستها بعنوان نماینده ی زنان ایران پذیرفته میشد، بلکه کشورهای باصطلاح سوسیالیستی و در صدر آنها اتحاد جماهیر شوروی نیز با تعظیم و تکریم از خواهر شاه بعنوان نماینده ی زنان "زحمتکش" ایران پذیرائی بعمل می آورد و دستهای او را بخاطر همبستگی با زنان زحمتکش ایران میفشرد و امروز چین توده ای به خاطر منافع اقتصادی و سیاسی، سیاستی ضد کارگری و ضد ایرانی اتخاذ مینماید و نیز بسبکی دیگر تملق حکومت ضد زن جمهوری اسلامی را میدهد. اگر چه رژیم شاه بوسیله ی دستگاههای سرکوب خود کوشش نمود تا از ایجاد هر گونه تشکل سیاسی و دمکراتیک جلو گیری بعمل آورد، ولی سر انجام نتوانست جلوی شرکت توده های مردم منجمله زنان را در مبارزات آزادیخواهانه و حق طلبانه اشان را بگیرد. و دیدیم که رژیم شاه با زندان، شکنجه و اعدام زنان، جلوی روند مبارزاتی نیمی از جامعه را سد کند. و عاقبت در سال 1357 که مبارزات مردم ایران علیه رژیم وابسته بامپریالیسم پهلوی وارد مرحله ی نهائی خود شده بود، میتوان شاهد شرکت وسیع زنان در این مرحله از مبارزات توده ای بود. در زمانیکه رژیم شاه سقوط کرد، قصرها و کاخهای شاه، پادگانها و کلانتریها، مراکز سازمان امنیت و دیگر دستگاههای سرکوب رژیم پهلوی یکی پس از دیگری بدست مردم ایران فتح و به زیر کشیده شدند، در این مبارزات زنان ایران از نزدیک شرکت

داشتند و در این پیروزی سهمیم بودند.

پس از سرنگونی رژیم شاه مجدداً زنان شجاع ایران موفق شدند، در اولین روزهای بهار آزادی در تاریخ 17 اسفند 1357 (8 مارس 1979) روز جهانی زن را در ایران جشن گرفته و پایکوبی کنند و متینگی در این رابطه بر گزار نمایند. ولی از همان روزهای اول سردمداران رژیم اسلامی ترور و خفقان و ضد زن در جهت پایمال کردن دست آوردهای انقلاب بهمن ماه عمل کردند و با بکار انداختن کارزار وسیع تبلیغاتی و استفاده از کلیه ی اهرمهای قدرت، کوشیدند توده های مردم را تحمیق نموده و آنها را نسبت به نیروهای مردمی و دست آوردهای انقلاب بد بین نمایند. البته در روزهای پس از انقلاب متصدیان زور و زر رژیم اسلامی جرأت بیان نظرات عقب مانده و ارتجاعی خود را علیه زنان بصورت عریان امروزش را نداشتند تا با استفاده از دستگاههای تبلیغاتی و رسانه های عمومی و بخصوص دستگاه رادیو و تلویزیون مردم را از طریق اشاعه ی فتوای مرتجعانه ی رهبران مذهبی تحت تأثیر جهانبینی خود قرار دهند. زنان ایران روز جهانی زن را همسال در شرایطی بر گزار میکنند که بیش از پیش تحت فشار تهدید و ستم مضاعف قرار دارند.

زنان ایران در برابر هجوم ارتجاع وذهبی بحقوق خود از روزهای اول انقلاب تا به امروز مقاومتی قهرمانانه از خود نشان داده اند و مذهبپون مدرن از اروپا برگشته در اوایل انقلاب کوشش نمودند تا تظاهرات زنان آزادیخواه و دمکرات و ضد امپریالیست ایران را که در روز جهانی زن (1357) برگزار شده بود را بعنوان تظاهرات عده ای از زنان وابسته به ساواک و ارتجاع در افکار عمومی حقه کنند و البته سازمانهای سیاسی چپ نیز در برابر حملات ارتجاع وقت سکوت نکردند. واقعیت این بود که تعداد زیادی از نیروهای چپ از طرفی برای مبارزات "ویژه" زنان به هیچوجه نقشی قائل نبودند، و از طرف دیگر با هر نوع عملی که باعث تضعیف موقعیت "خرده بورژوازی" گردد، شدیداً مخالف می ورزیدند و در این رابطه است که ارتجاع مذهبی سنگترا و متحجر و عقب مانده توانست دستاوردهای پنجاه ساله ی زنان شجاع ایران را بسادگی نابود کند.

از هشت مارس هزار و سیمو و هشتادو هشت تا بحال شاهد بودیم که زنان ایران امکان برگزاری متینگها، جلسات سخنرانی و ترتیب مجالس جشن در روز جهانی زن را نداشته اند تا بتوانند همبستگی خود را با زنان سایر کشورهای جهان اعلام کنند، تنها در کردستان ایران زیر شدیدترین شرایط ترور و خفقان زنان قهرمان کرد توانستند روز هشت

مارس را گرامی بدارند، اینک شاهد آنیم که چطور بسیاری از زنان آگاه و مبارز ایران از کلیه ی قشرهای جامعه بخاطر دفاع از حقوق انسانی و اجتماعی زنان ایران جان و ناموس خود را در شکنجه گاههای رژیم جمهوری اسلامی از دست داده اند و با این حال به استقبال هشت مارس میروند.

زنان که نیمی از جامعه را تشکیل میدهند راهگشای تحقق جامعه ی مترقی و شکوفا میباشند و دریافته اند که تنها با انجام اصلاحات ضروری در ایران و میدانند که بدون استقرار حاکمیت مردم، بدون تحقق عدالت اجتماعی و همراه با حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور و رعایت کلیه ی حقوق و آزادی فردی و اجتماعی ممکن نیست. دمکراسی با حاکمیت مردم به این معنی است که فرمانروای مردم خود مردم هستند. اراده ی مردم و بخصوص زنان بالاترین قدرت هاست و هیچ نیروئی بالاتر از آن نیست.

اگر چه سرکوب موقت جنبش مستقل زنان ایران در عین حال از شکست موقت جنبش رهائیبخش مردم ایران پرده بر میدارد و امروز شاهد آن هستیم که زنان در صفوف مستقل خود در صف مقدم مبارزه برای کسب حقوق کامل انسانی و اجتماعی خود قرار دارند این جنبش قوی و انسجام یافته ی زنان هم چون دیگر حرکات و مبارزات دمکراتیک و ضد رژیم اسلامی جامعه ی ما در بطن جنبش دمکراتیک و مستقل جامعه حرکت میکند و میروود تا طومار ارتجاع حاکم در در نوردد.

زنان ایرانی که دوشا دوش مردان بخاطر بر چیدن بساط سلطنت وابسته مبارزه ی خستگی نا پذیری کردند، گمان میکردند که پس از سرنگونی رژیم پهلوی خواهند توانست حلقه های اسارت و ستم مضاعف را یکی پس از دیگری از دست و پای خود باز کنند و متحدآ با مردان زحمتکش جامعه در بازسازی ایران عمل کنند و ولی با سپری شدن چند سال از قیام پر شکوه پنجاه و هفت مرم شریف ایران نه تنها زنان ایران به حقوق اولیه ی خود دست نیافتند، بلکه دولت جمهوری اسلامی با تصویب قوانین و لوایح ضد زن همچون چند همسری آشکارا به حقوق اولیه ی زنان ایران دست برد زد و حقوق اجتماعی - سیاسی و اقتصادی آنها را نیز از آنچه در دوران ستم شاهی وجود داشت صد بار محدودتر نمود و رژیم بخاطر خواستهای ارتجاعی و متجر خویش تعداد زیادی از زنان شاغل را بالجبار باز نشسته و اخراج کرد حق قضاوت را از زنان گرفت و با تصویب لایحه ی قصاص حق شهادت را نیز از زن ایرانی سلب کرد، حجاب اجباری را به زنان ایران تحمیل نمود. صدها نفر از زنان مبارزی که علناً به دفاع از دستاوردهای قیام پنجاه و هفت پرداختند

و علیه اجحافات و تضعیقات رژیم دست به اعتراض زدند دستگیر-شکنجه و اعدام و همچون ندا جان شیرین خود را فدای آزادی ایران و زن ایرانی نمودند.

زنان ایران هنگامی به رهائی واقعی و کامل خواهند رسید که در جامعه ی ما بساط استثمار انسان از انسان بر چیده شود و جدائی دین از حکومت در جامع نهادینه شود و رفع هر گونه تبعیض اجتماعی و حقوق بشری بر طرف قانونی و قابل اجراء شود.

روز جهانی زن را به تمامی زنان ایران و جهان تبریک میگوئیم

یاد جانباختگان راه رهائی زنان ایران گرامی باد 6.03.2010